

**Порядок реагування на доведені випадки булінгу (цькування) та
відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування)**

Алгоритм дій педагогічного колективу у разі виявлення ситуації булінгу.

- Якщо педагог, або будь який інший працівник школи став свідком булінгу то, незалежно від того, покаржилась йому жертва чи ні він повинен проінформувати про цей випадок керівництво навчального закладу.
- Якщо педагог, або будь який інший працівник школи отримав усне або письмове звернення від дитини, щодо жорстокого ставлення по відношенню до неї з боку однолітків, педагогів, або інших осіб, то він повинен повідомити про це керівництво закладу освіти.
- Отримавши таке звернення директор закладу освіти повинен скликати комісію з розгляду випадку булінгу та окреслити подальші дії.
- До складу такої комісії можуть входити адміністрація навчального закладу, педагоги, психолог, соціальний педагог, батьки постраждалого та «булера» та інші зацікавлені особи.
- Якщо комісія кваліфікує випадок як булінг, а не одноразовий конфлікт, адміністрація навчального закладу повинна повідомити про це уповноважені підрозділи органів Національної поліції України та Службу у справах дітей.
- У разі, якщо комісія не кваліфікує випадок як булінг, а постраждала сторона не згодна з цим висновком, то вона має право звернутися до органів Національної поліції України.

- Забезпечити психологічний супровід здобувачів освіти, які постраждали від булінгу, стали його свідками, або вчинили цькування.

Алгоритм дій педагогічних працівників щодо запобігання випадків булінгу в учнівському середовищі.

1. Усім членам шкільного колективу дотримуватись єдиної позиції, що насильство, цькування, дискримінація є неприйнятними та неприпустимими у міжособистісних спілкуванні.
2. Класним керівникам та вчителям-предметникам цікавитися життям своїх вихованців, відслідковувати ситуації, щодо проявів жорстокості та цькування в учнівських колективах, контролювати поведінку та взаємостосунки між дітьми на уроках та перервах.
3. Не залишати жоден випадок булінгу без уваги. Пояснювати учням, що будь-які насильницькі дії чи образливі слова є неприпустимими у міжгруповій взаємодії. Реакція усіх учасників освітнього процесу на будь-які прояви жорстокості та цькування має бути негайною.
4. Пояснювати учням, що навіть пасивне спостереження за знущанням і бійкою надихає кривдника продовжувати свої дії. Свідки події повинні захищати жертву насильства і, якщо треба кликати на допомогу дорослих.
5. У кожному класному колективі виробити правила толерантної поведінки , слідувати за їх дотриманням.
6. Створити шкільний консультативний пункт «Скринька довіри»
7. Систематично проводити у школі просвітницьку роботу у вигляді виховних годин, бесід, тренінгів, уроків, правових ігор, вікторин, флеш-мобів, круглих столів, диспутів, годин відкритих думок, усних журналів, кінолекторіїв, для ознайомлення учнів з проблемою булінгу, та за для пропаганди безпечних, здорових стосунків, заснованих на взаємній повазі доброзичливості та толерантності. Залучати до цієї роботи психологічну службу, представників правоохоронних органів, служб соціального захисту, медичних установ та інших зацікавлених організацій.
8. Проводити просвітницьку роботу серед батьків з даної тематики.

9. Забезпечити психологічний супровід здобувачів освіти, які стали свідками булінгу, постраждали від нього, або вчинили цькування.

Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого, тягне за собою накладення штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, тягне за собою накладення штрафу від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, — тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене малолітньою або неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, — тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Неповідомлення керівником закладу освіти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до

одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку» («Стаття 1734, Кодекс України про адміністративні правопорушення»).

До осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються заходи впливу, передбачені статтею 24 1 цього Кодексу.

У разі вчинення особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених, зокрема, статтею 1734 КУАП, вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. З урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника до зазначених осіб (за винятком осіб, які вчинили правопорушення, передбачені статтею 185) можуть бути застосовані заходи впливу, передбачені статтею 24 1 цього Кодексу. Відповідно до статті 241 КУАП за вчинення адміністративних правопорушень до неповнолітніх віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років можуть бути застосовані такі заходи впливу:

1. зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
2. попередження;
3. догана або сувора догана;
4. передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання (стаття 13 «Відповідальність неповнолітніх» КУАП).

Штрафи, які передбачено за знуцання

- Моральне чи фізичне насильство, агресія - 340-850 грн.
- Дії з особливою жорстокістю, повторне порушення - 850-1700 грн.
- Приховування вчителем факту цькування - 1700-3400 грн, або виправні роботи строком до одного місяця з відрахуванням до 20 % заробітку.

Якщо правопорушення вчинили неповнолітні до 16 років, штраф сплачуватимуть батьки.

Порушення	Вік	Хто несе відповідальність	Розмір штрафу	Громадські роботи
Булінг дітьми	до 14 років	Батьки	від 850 грн. до 1700 грн. або	від 20 до 40 годин
	від 14 до 16 років	Батьки	від 850 грн. до 1700 грн. або	від 20 до 40 годин
	понад 16 років	Діти	від 850 грн. до 1700 грн. або	42 години
Булінг дорослими	понад 16 років	Особисто	від 850 грн. до 1700 грн. або	42 години
Повторний або груповий булінг	від 14 до 16 років	Батьки	від 1700 грн. до 3400 грн. або	від 40 до 60 годин
	понад 16 років	Особисто	від 1700 грн. до 3400 грн. або	від 40 до 60 годин
Приховування булінгу	Керівник закладу освіти	Особисто	від 850 грн. до 1700 грн. або	Виправні роботи до 1 місяця з відрахуванням 20% заробітку

Протоколи за вчинення цього порушення уповноважені складати органи національної поліції України, а притягувати до адміністративної відповідальності будуть місцеві суди.

ВАЖЛИВІ ТЕЛЕФОНИ:

Дитяча лінія 116 111 або 0 800 500 225 (з 12.00 до 16.00)

Гаряча телефонна лінія щодо булінгу 116 000

Гаряча лінія з питань запобігання насильству 116 123 або 0 800 500 335

Уповноважений Верховної Ради з прав людини 0 800 50 17 20

Уповноважений Президента України з прав дитини 044 255 76 75

Центр надання безоплатної правової допомоги 0 800 213 103

Національна поліція України 102

**Процедура подання учасниками освітнього процесу заяв
про випадок булінгу (цькування) та їх розгляд**

Усі учасники освітнього процесу у разі виявлення випадків булінгу (цькування), учасниками або свідками якого вони стали, або підозрюють про його вчинення по відношенню до інших осіб за зовнішніми ознаками, або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб, в обов'язковому порядку протягом дня повідомляють директора школи у письмовій формі - заява.

Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого (Стаття 173⁴.Кодекс України про адміністративні правопорушення).

Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін — кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

Оформлення, подання заяв (зразок додається).

Заява заповнюється державною мовою, розбірливим почерком. Виправлення не допускаються. У заяві необхідно вказати:

- прізвище, ім'я, по батькові заявника, адресу фактичного проживання, контактний телефон;
 - навести розгорнутий виклад фактів щодо виявлених випадків булінгу (цькування);
 - зазначити дату подання заяви та підписати особисто.
1. Заявниками можуть бути здобувачі освіти, їх батьки/законні представники, працівники освітнього закладу та інші особи.
 2. Розгляд та неупереджене з'ясування обставин випадків булінгу (цькування) здійснюється відповідно до поданих заявниками заяв.
 3. Заяви, що надійшли на електронну пошту отримує секретар, яка зобов'язана терміново повідомити керівника установи.
 4. Прийом та реєстрацію поданих Заяв здійснює особисто керівник установи.
 5. Заяви реєструються в окремому журналі реєстрації.
 6. Розгляд Заяв здійснює керівник установи з дотриманням конфіденційності.

Розгляд заяв щодо випадків булінгу (цькування)

1. За заявою керівник установи видає рішення про проведення розслідування випадків булінгу (цькування) із визначенням уповноважених осіб не пізніше 3-ох робочих днів з дати прийняття заяви.
2. У складі комісії педагогічні працівники (у тому числі психолог, соціальний педагог), батьки постраждалого та булера, керівник установи та інші зацікавлені особи.
3. Комісія у своїй діяльності керується законодавством України та іншими нормативними документами і актами.
4. З метою розслідування випадків булінгу (цькування) уповноважені особи мають право вимагати письмові пояснення та матеріали у сторін.

5. Розслідування випадку булінгу (цькування) уповноваженими особами здійснюється упродовж 10-ти робочих днів з дати прийняття заяви.
6. Якщо Комісія визначила, що це був булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, (відповідні дії носять систематичний характер), то керівник установи зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) та служби у справах дітей.
7. У разі, якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг (цькування), а постраждалий не згодний з цим, то він може одразу звернутись до органів Національної поліції України із заявою, про що керівник установи має повідомити постраждалого.
8. Рішення Комісії приймаються більшістю її членів та реєструються в окремому журналі, зберігаються в паперовому вигляді з оригіналами підписів всіх членів Комісії.
9. Потерпілий чи його/її представник можуть звертатися відразу до уповноважених органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та служби у справах дітей з повідомленням про випадки булінгу (цькування).
10. Батьки зобов'язані виконувати рішення та рекомендації Комісії.